

---

UDK 811.112.2'366/'367

811.163.42'366/'367G

Stručni članak

Primljeno: 2. XI. 2011.

MARINKO PANDŽIĆ

Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru

marinko.pandzic@hotmail.com

## MORFOLOŠKA PREKLAPANJA SUSTAVA U NJEMAČKOME I HRVATSKOME JEZIKU

### Sažetak

*Morfološke razlike među jezicima, ovdje konkretno između njemačkoga i hrvatskoga, nastaju zbog razlika u sustavima i zato je iznimno važno istražiti genetsko-lingvistička i tipološka svojstva njihovih sustava. Njemački sustav pripada zapadno-germanskoj grupi, a glavna su mu morfološka obilježja posjedovanje člana, umanjeni sustav padeža, više pridjevskih deklinacija, sustav jakih i slabih glagola itd. Nasuprot tomu hrvatski jezik pripada južnoslavenskoj grupi jezika i naslijedio je vrlo razvijen morfološki sustav praslavenskoga jezika koji je reduciran u svome razvoju, ali bez većega rastroja odnosa unutar deklinacijskoga i konjugacijskoga sustava. Njemački jezik pripada promjenljivo-analitičkim jezicima, a promjena može biti „vanjska“, pomoću nastavaka, i „unutarnja“, promjenom vokala. Promjena nije jednako razvijena u svim vrstama riječi. Ona je u pridjeva čak razvijenija negoli u imenica, zamjenica ili glagola. U hrvatskome jeziku odigrala je veliku ulogu pri oblikovanju morfološkoga sustava težnjā za pojednostavljenjem bogatoga praslavenskog sustava koji je imao mnoštvo deklinacija i glagolskih oblika. Tako je hrvatski jezik od staroga sustava sačuvao malo, a formirao je odnose u unutarnjem sustavu na osnovi prirodnoga i gramatičkoga roda, dvaju brojeva i dvaju glagolskih aspekata. Tako se razvio sustav od sedam padeža, sustav neodređenih i određenih pridjeva, sustav glagolskoga aspekta utemeljen na opoziciji „perfektivni – imperfektivni“ glagoli. Razlike ili diferencije koje su ustanovljene u ovoj analizi trebale bi potpomoći kako u savladavanju*

---

*tako i u otklanjanju poteškoća i pogriješka na morfološkoj razini u oba jezicima.*

***Ključne riječi:** morfološki sustavi, svojstva jezičnih sustava, morfološka obilježja jezika, imenice, zamjenice, pridjevi, glagoli i glagolski aspekti*

## **Uvod**

U konfrontaciji njemačkoga i hrvatskoga morfološkog sustava posebno je važno uočiti genetsko-lingvistička i tipološka svojstva ovih dvaju sustava jer morfološke razlike stvaraju ponajviše poteškoća pri učenju jednoga ili drugoga jezika. Njemački jezik pripada zapadno-germanskoj grupi pa su glavna obilježja njegova morfološkog sustava posjedovanje člana, umanjeni sustav padeža, višestruka pridjevska deklinacija, sustav jakih i slabih glagola itd. Nasuprot tomu hrvatski je jezik iz južnoslavenske jezične grupe, osnovan na takozvanoj novoštokavskoj dijalektalnoj osnovi, a naslijedio je vrlo razvijen morfološki sustav praslavenskoga jezika, koji je doduše reduciran u povijesti razvoja, ipak bez većega rastroja odnosa unutar deklinacijskoga i konjugacijskoga sustava.

Njemački jezik pripada promjenljivim, odnosno promjenljivo-analitičkim jezicima. Promjena je ili „vanjska“ – promjena nastavaka – ili „unutarnja“ – promjena osnovnoga vokala (Äpfel = jabuke; der, die das/ koji, koja, koje; sprechen/govoriti, sprich/govori) ili promjena pomoću obaju sredstava (Haus/kuća – Häuser, ich spreche/ja govorim, er spricht/on govori). Promjena nije jednako razvijena u svim promjenljivim vrstama riječi. Ona je u imenica siromašnija po oblicima negoli u pridjeva ili čak u zamjenica i glagola. U hrvatskome jeziku igrala je glavnu ulogu ponajviše prilikom oblikovanja morfološkoga sustava težnjā za pojednostavljenjem bogatoga naslijeđenog praslavenskog sustava, koji je imao mnoštvo deklinacija i velik broj glagolskih oblika. Ovo pojednostavljenje proteklo je tako da je hrvatski jezik očuvao samo manji broj jezičnih jedinica, a formirao je odnose u unutarnjem sustavu na osnovi prirodnoga i gramatičkoga roda, dvaju brojeva i dvaju glagolskih aspekata. Tako se razvio gramatički sustav od sedam padeža, sustav određenih i neodređenih pridjeva, sustav glagolskoga aspekta zasnovan na

opoziciji glagolskoga oblika „imperfektivni – perfektivni“ itd. Sve ove razlike u morfološkim sustavima u njemačkome i hrvatskome jeziku uglavnom određuju njihova svojstva i načine preklapanja, a njihovim se uočavanjem mogu lakše savladati poteškoće pri učenju jednoga ili drugoga jezika.

## 1. Imenice i njezine diferencije

U njemačkome i hrvatskome jeziku ima više razlika u sustavima imenica. Prvo, razlike koje se odnose na rod imenica pokazuju se u: a) različitome markiranju roda u nominativu singulara: u njemačkome jeziku rod se markira članom, a u hrvatskome završetkom riječi; b) različitom odnosu rodova imenica u obama jezicima u singularu (die Nase, f = nos, m); c) u pluralu u njemačkome jeziku ima samo jedan rod: die Frauen/žene, Männer/ljudi, Kinder/djeca, a u hrvatskome jeziku tri roda = zubi/Zähne, žene/Frauen, djeca/Kinder. Drugo, oblici singulara i plurala oblikuju se u obama jezicima različito: a) u njemačkome jeziku nominativ singulara nikada nije markiran; b) u hrvatskome jeziku plural se tvori kao i singular, a ponekad ima proširenje na -ev, -ov: sin-ovi/Söhne; c) u njemačkome jeziku plural se označuje različitim alomorfima, nekad prijeglasom nekad takozvanim nultim morfemom „-ø“. Treće, u obama jezicima diferenciraju se singularske deklinacije, u hrvatskome jeziku i pluralske, u genitivu singulara, a pluralske deklinacije u njemačkome jeziku po nastavcima u nominativu plurala. Broj deklinacija u singularu isti je, a u pluralu njemački jezik ima veći broj tipova deklinacija. Četvrto, sustav tvorbe riječi u njemačkome jeziku znatno je izraženiji negoli u hrvatskome; stoga njemački jezik ima velik broj elemenata za spajanje složenica, što je suprotno hrvatskomu jeziku.

Rod se različito markira u ovima dvama jezicima. U njemačkome to se realizira *članom*. Članovi nastupaju kao pratitelji imenica i stoje u pre-determiniranome mjestu. Razlikuju se: *neodređeni* (*ein, eine, ein*/jedan, jedna, jedno), *određeni* (*der, die das*/koji, koja, koje) i *nulti* član –ø. Nemaju uvijek jasno ograničen način primjene. Imaju vrlo visoku frekvenciju i njihova je uporaba ovisna o različitim sintaktičkim i semantičkim

uvjetima i uvijek se odnosi na tekstove. Neodređeni se član obično rabi pred imenicom koja se spominje prvi put i koja prije toga nije bila spomenuta u kontekstu (Dort steht *ein* Mann/Tamo stoji čovjek). Određeni član određuje objekte realiteta pomoću individualiziranja (*Die* Sonne scheint/Sunce sja) ili poznato (*Der* Vater ist gekommen/Otac je došao). Nulti se član najčešće primjenjuje, i to u *pluralu* ako je u singularu bio tražen neodređeni član (Er kauft *Häuser*/On kupuje kuće), zatim ako imenice označuju mnoštvo ili zvanje (Er kauft *Fleisch*/On kupuje meso/Er ist *Lehrer*/On je učitelj); pred mnogim izrekama (*Eile* mit *Weile*!/Žuri se polako!) itd.

Hrvatski jezik nema predeterminativ koji bi mogao signalizirati rod, nego ima dvije članu slične riječi koje djelomice odgovaraju neodređenomu i određenomu članu, i to ovisi o situaciji, tj. ako se želi istaknuti važnost jedne riječi, može se uporabiti *jedan, jedna, jedno/ein, eine, ein* ili „*taj, ta to/jener, jene, jenes* ili pak *ovaj, ova, ovo/dieser, diese, dieses*. Semantičke razlike između *taj* i *ovaj* odgovaraju razlici između *jener* i *dieser* (*Ona* mi se kuća sviđa/Jenes Haus gefällt mir/ Dat ću ti *ovu* knjigu/Ich gebe dir dieses Buch).

Pravi ekvivalent koji odgovara njemačkomu jeziku, misli se samo semantički, a koji pokazuje markiranje roda jest *završetak* riječi, tj. *nulti* morfem u nominativu singulara (žen-*a*/Frau/, čovjek-*ø* /Mensch/). Tako imenice u nominativu singulara raspolažu većim brojem mogućih nastavaka, i to *-a, -e, -o, -ø* (žen-*a*/Frau, polj-*e*/Feld, ljet-*o*/Sommer, jelen-*ø*/Hirsch). Svaki završetak ovih riječi karakterizira paradigmatski tip. Tako možemo *der, die, das; ein, eine, ein* i završne morfeme riječi *-a, -e, -o, -ø* uzeti kao *indikatore paradigma*. U spomenutih su indikatora, kako u njemačkome tako i u hrvatskome jeziku, primjetljive još dvije daljnje dimenzije: prvo, opozicija između više rodova (*muški, ženski, srednji*) i, drugo, opozicija unutar broja (*singular* i *plural*). U hrvatskome jeziku imenice s nultim morfemom (*-ø*) muškoga su roda (ovdje se govori samo o glavnome markiranju); imenice na *-a* ženskoga roda, a imenice na *-e* i *-o* srednjega roda, dok su u njemačkome jeziku imenice sa članom *der* muškoga roda, s *die* ženskoga i s *das* srednjega roda. Ovo markiranje označuje se kao *gramatički rod* i može se nazvati

*kongruencijski indikator*. Tako dolazimo do pitanja odgovaraju li rodovi imenica njemačkoga jezika u rodu istim imenicama u hrvatskome jeziku. Rodovi imenica u obama jezicima ne odgovaraju međusobno jer imaju različitu kongruenciju (*der Himmel*, *m* = *neb-o*, *n*; *das Buch*, *n* = *knjig-a*, *f*; *die Nase*, *f* = *nos*, *m*). Markiranje rodova u ovim jezicima ne odgovara ni u pluralu. Opozicija roda u njemačkome jeziku u pluralu neutralna je, što u hrvatskome nije slučaj. U hrvatskome jeziku u pluralu se također razlikuju tri roda kao i u singularu (*dan-i*/Tage, *žen-e*/Frauen, *djec-a*/Kinder).

U njemačkome jeziku imenica se deklinira tako što se njezinu osnovnom obliku (*nominativu singulara*) dodaju *nastavci*, a ponekad slijedi i *prijeglas* osnovnoga vokala u pluralu. U singularu se razlikuju *tri tipa* deklinacija: *der Lehrer* + *das Fenster*/učitelj, prozor (tip 1); *der Mensch*/čovjek (tip 2); *die Frau*/žena (tip 3), a tipovi se diferenciraju po nastavcima u genitivu singulara. Tipu 1 pripadaju imenice muškoga i srednjega roda ako ne pripadaju tipu 2. One u genitivu singulara imaju deklinacijske nastavke *-es*, *-s* i ponekad u dativu *-e* (gen. sg. = *des Tages*/dan; *des Fensters*/prozor; dat. *dem Haus-e*/kuća). Tipu 2 pripadaju imenice muškoga roda na *-e* i imenice koje označavaju živa bića i u genitivu singulara imaju deklinacijski nastavak *-n* (nom. sg. = *der Bote*/glasnik; gen. sg. = *des Boten*). Tipu 3 pripadaju sve imenice ženskoga roda i nemaju nastavka u genitivu singulara (nom. sg. = *die Frau*/žena; gen. sg. = *der Frau*).

Pri tvorbi plurala može se prema tvorbi nominativa u pluralu odrediti pet deklinacijskih tipova: imenice koje u nominativu imaju deklinacijski nastavak *-e* (*die Tag-e*/dani, *die Bäll-e*/lopte) pripadaju tipu 1; tipu 2 pripadaju imenice s deklinacijskim nastavcima *-n*, *-en* (*die Bär-en*/medvjedi, *die Bot-en*/glasnici, *die Frau-en*/žene); tip 3 nema nastavka, ali ponekad neke imenice imaju prijeglas (*die Segel*/jedro, *die Äpfel*/jabuke); tip 4 ima nastavak *-er*, ponekad i prijeglas (*die Kind-er*/djeca, *die Häuser*/kuće); tipu 5 pripadaju imenice stranoga podrijetla i u nominativu plurala imaju nastavak *-s* (*die Park-s*/parkovi, *die Oma-s*/bake). Svi ovi tipovi, osim tipa 5, imaju u dativu morfemski nastavak *-n* koji potpomaže da se dativ bolje razlikuje od drugih padeža.

U hrvatskome jeziku imenica se deklinira kad se njezinu osnovnom obliku dodaju nastavci. Osnovni oblik i odgovarajuća klasa deklinacije dobije se ako se odbije deklinacijski nastavak u genitivu singulara. Tvorba singulara i plurala u načelu je ista. Plural je pravilan do nekoliko iznimaka, a ima mnogostruke deklinacijske nastavke. Tako se razlikuju tri deklinacije: 1. klasi -a pripadaju imenice muškoga i srednjega roda (nom. sg. = *grad-ø/Stadt, im-e/Name*; gen. sg. = *grad-a, imen-a*; nom. pl. = *grad-ov-i, imen-a*); 2. klasi -e pripadaju sve imenice ženskoga roda (nom. sg. = *kos-a/Haar*, gen. sg. = *kos-e*; nom. pl. *kos-e*); 3. klasi -i pripadaju sve ženske imenice koje završavaju na konsonant (nom. sg. = *obitelj-ø/Familie*; gen. sg. *obitelj-i*).

U obama jezicima postoje imeničke složenice u kojima u prvome dijelu riječi mogu biti *imenice, pridjevi, zamjenice* ili *broj*, a u drugome dijelu samostalna imenica (*Roman-schriftsteller/romanopisac; Neu-bau/novogradnja; Selbst-bedienung/samoposluživanje; Vier-gesang/četveropjev*). U njemačkome jeziku složenice su iznimno dobro razvijene i često se rabe, dok u hrvatskome to nije slučaj. Njemački jezik ima mnogo spojnika, tj. elemenata koji služe za spajanje riječi kao *-e, -en, -n, -s, -es* (*Tag-e-dieb/lijenčina, Bär-en-haut/medvjeda koža, Seite-n-straße/pokrajna cesta, Erholung-s-reise/putovanje odmora, Bund-es-tag/savezna skupština*), a hrvatski jezik samo *-o, -e* (*most-o-gradnja/Brückenbau*).

Na kraju ove analize može se reći da u njemačkome jeziku svaka imenica (osim vlastitih) ima obligatorno jedan determinativ (*ein Mann/čovjek, eine Frau/žena*), a u hrvatskome jeziku imenica se može povezati s determinativom (*jedna žena/eine Frau*), no također može stajati samo imenica (*žena/Frau, dijete/Kind*). S druge strane rod imenica markiraju indikatori paradigma *-a, -e, -o, -ø*. Determinativi imenica u obama jezicima promjenljivi (u njemačkome jeziku imaju četiri padeža, a u hrvatskome sedam). Rodovi su često različiti u ovim dvama jezicima (*die Stadt, f /grad, m*). U obama jezicima postoje po tri deklinacije u singularu, a razlikuju se po nastavku u genitivu singulara. U hrvatskome jeziku diferenciranje deklinacija u pluralu isto je kao i u singularu, dok u njemačkome, koji ima pet različitih deklinacijskih promjena, to

nije slučaj. Složenice su u njemačkome jeziku znatno više rabe negoli u hrvatskome jeziku.

## 2. Zamjenice i njezine diferencije

Postoje velike razlike između zamjenica njemačkoga i hrvatskoga jezika. Prvo, bitne su razlike: a) u različitome označavanju roda; b) u uporabi osobne zamjenice za uljudni govor; c) u čestome izostavljanju osobne zamjenice koja je u funkciji subjekta u hrvatskome jeziku. Drugo, u hrvatskome jeziku za sva lica postoji posvojno-povratna zamjenica *se/sich*, a u njemačkome samo u trećem licu. Treće, neodređene zamjenice *man* i *es* ne postoje u hrvatskome jeziku, a u njemačkome su vrlo često u uporabi. Četvrto, razlike postoje u strukturalnoj formi, odnosno u markiranju svih drugih zamjenica osim osobnih. Peto, u obama jezicima razlikuje se više deklinacija: osobne zamjenice u obama jezicima imaju vlastitu deklinacijsku grupu, a drugu deklinacijsku grupu tvore sve druge zamjenice, koje se opet u obama jezicima dekliniraju po različitim deklinacijskim promjenama.

Hrvatske osobne zamjenice u odnosu na njemački jezik pokazuju sljedeće razlike: 1. u trećem licu plurala postoje tri različita oblika, kao i u singularu (u njemačkome jeziku jedna je zamjenica, jedan rod) i one, za razliku od drugih osobnih zamjenica, imaju paradigmatski oblik kao imenica (*oni, one* čitaju, *ona* čitaju/*sie* lesen). 2. osobne zamjenice drugoga lica razlikuju i u singularu i u pluralu dva roda ako stoje u odnosu s pridjevom ili participom drugim (Ja sam *tužan*, a ti si *vesela*/Ich bin traurig und du bist lustig; Mi smo *čitali*, a vi ste *pisale*/Wir haben gelesen und ihr habt geschrieben). 3. za uljudni govor u hrvatskom se jeziku rabi zamjenica 2. lica plurala *Vi/Ihr*, a u njemačkome treće lice plurala *Sie/Vi* (Čitate li *Vi?*/Lesen Sie?). 4. u hrvatskome jeziku često se izostavlja osobna zamjenica ako stoji s glagolom (u njemačkome jeziku nikada) i rabi se samo ako se treba nešto istaknuti (*Mi* igramo, a *Vi* gledate/Wir spielen und Ihr schaut zu).

Kada je riječ o posvojnim zamjenicama, u hrvatskome jeziku postoje posvojno-povratne zamjenice (*svoj-ø, svoj-a, svoj-e*/sein, seine, sein) za

sva lica, a u njemačkome jeziku samo u 3. licu *sich*, dok se u 1. licu rabi *mein*/moj, u 2. licu *dein*/tvoj (Ja čitam *svoju* knjigu/Ich lese mein Buch; Vi čitate *svoju* knjigu/Ihr lest Euer Buch). Ova pojava utječe na zamjenu *njen, njezin i njegov*.

Neodređene zamjenice *man* i *es* u odnosu na hrvatski jezik specifične su pojave jer ih u ovome drugome nema. Neodređena zamjenica *man* ima samo oblik nominativa. Za akuzativ i dativ rabi oblike od *ein*, a genitiva nema. *Man* ima, ovisno o kontekstu, različito značenje u singularu i pluralu (*Was man gern tut, das fällt einem nicht schwer*/Što se rado radi, to ne pada teško; *Auf der Strasse sieht man keinen Menschen*/Na ulici se ne vidi ni jedan čovjek; *Still, dass man nichts hört*/Mirno, da se ništa ne čuje). *Man* se također opisuje i sa *se* (*Pjevaló se* = Man sang).

*Es* je komplicirana zamjenica: a) kao zamjenica nadopunjava neutralnu imenicu u nominativu (= *subjekt*) ili akuzativ (= *objekt*). Nadopuna je moguća samo ako je imenica spomenuta u kontekstu (*Wo ist das Buch?*/Gdje je knjiga? *Es ist auf dem Tisch*/Na stolu je). b) Zamjenica *es* može biti korelat imenice ili sporedne rečenice (*Der Unfall hat sich am Abend ereignet*/Udes se zbio navečer; *Es hat sich ein schwerer Unfall ereignet*/Dogodio se teški udes). c) *Es* također može biti formalni subjekt ili objekt (*Es klingelte plötzlich*/Zvonilo je iznenada = formalni subjekt; *Ich habe es heute eilig*/Danas mi se žuri = formalni objekt).

Razlike u markiranju zamjenica u nominativu singulara jesu: a) posvojne zamjenice u njemačkom se jeziku markiraju kao neodređeni član (*mein-ø, mein-e, mein-ø*), a u hrvatskome slijedi normalno zamjeničko markiranje (*moj-ø, moj-a, moj-e*); b) pokazne i odnosne zamjenice u njemačkom se jeziku markiraju kao određeni član -er, -e, -es/*der, dieser, jener*, pritom neke zamjenice imaju dvostruko markiranje (određeni član + pridjev) kao *derjenige, derselbe*/onaj ist/, a u hrvatskome se markiraju posljednjim morfemom -aj, -a, -o (*t-aj, t-a, t-o*/dieser, diese, dieses); c) upitne zamjenice u njemačkom se jeziku markiraju kao neodređeni ili određeni član (*was für ein/kakav, welcher/koji*), a u hrvatskome kao određeni ili neodređeni pridjev (*kakav/was für ein, koji/welcher*); d) neodređene zamjenice u njemačkome jeziku imaju *nulti morfem -ø* (*jemand-ø* /netko, *niemand-ø*/nitko), a u hrvatskome jeziku imaju



posljednji morfem *o* koji odgovara imenicama srednjega roda (*netk-o/jemand*).

Tvorba zamjениčkih oblika u singularu i pluralu u načelu je ista. Osobne zamjenice obaju jezika imaju deklinaciju čiji se oblici tvore od različitih osnova. U njemačkome jeziku osobne se zamjenice znatno razlikuju od imenica, poglavito nominativ i genitiv (nom. = *ich/ja*; gen. *meiner/mene*). U hrvatskome jeziku osobne zamjenice u genitivu, dativu i akuzativu u singularu i u pluralu imaju dugi i kratki oblik (nom. = *mene, me*; dat. sg. = *meni, mi*; ak. sg. *mene, me*). Dugi se oblici rabe ako se nešto želi istaknuti i u tome slučaju stoje na početku (*Mene* je pitao za savjet/*Er hat mich nach Rat gefragt*; Pitao *me* je za savjet/*Er hat mich nach Rat gefragt*). Ova deklinacija po nastavcima sliči a-deklinaciji, a ima različite osnove. Ostale zamjenice obaju jezika razlikuju se u deklinaciji od osobnih zamjenica. U njemačkome jeziku one nemaju vlastitu deklinaciju kao u hrvatskome jeziku, nego se dekliniraju u singularu kao neodređeni član (*mein-ø, was für ein-ø*) ili kao određeni (*dies-er, jen-er/ovaj, onaj*), a neke pokazuju razlike u primjeni padeža *der, die, das; wer, was* te u genitivu imaju proširenje (gen. sg. = *dessen, wessen*). *Derselbe, derjenige/isti, onaj* imaju kombiniranu deklinaciju (član + pridjev); *solcher/takav* ima pridjevsku deklinaciju (nom. sg. *solcher*; gen. sg. = *solch-en*; *irgendwer, jedermann/bilo koji, svatko*) dekliniraju se kao imenica (gen. *jedermann-s* i *jemand, niemand/netko, nitko*) imaju imensku i pridjevsku deklinaciju (gen. *jemand-s*; dat. *jemand-em*). U pluralu (koje imaju plural) sve se dekliniraju kao neodređeni član. U hrvatskome jeziku postoji zamjениčka deklinacija po kojoj se uglavnom dekliniraju sve zamjenice u singularu i pluralu, osim osobnih zamjenica (iznimke će se spomenuti), i to: muškoga roda (*moj-ø/mein, taj/dieser, koji/welcher*: gen. *moj-ega, t-oga, koj-ega*; plural: nom. *moj-i, t-i, koj-i*; gen. *moj-ih, t-ih, koj-ih*); ženskoga roda (nom. sg. *moj-a*; gen. *moj-e*; plural: nom. *moj-e*) i srednjega roda (sing. i plural = nom. *tko/wer*; gen. = *koga/wessen*). Od ovoga deklinacijskog pravila odstupaju posvojne zamjenice 3. lica singulara *njegov-ø/sein, njezin-ø/ihr, njen-ø/ihr*, koje u genitivu, dativu i lokativu singulara tvore oblike po pridjevskoj deklinaciji (gen. m., n. = *njeg-ova*; f. = *njezin-a/njen-a*; dat. i lokativ m. i n. = *njeg-ovu*; f.

= *njezin-u/njen-u* ali one mogu kao i druge posvojne zamjenice tvoriti oblike genitiva, dativa i lokativa (gen. m. n. = *njegov-oga*; f. = *njezin-oga/njen-oga*).

U obama jezicima osobne zamjenice pripadaju *jednoj tipološkoj grupi* i razlikuju se od drugih zamjenica. Njihovo markiranje nije važno; često stoje s glagolom ili predikativom, a deklinacija im ima različite osnove. Druge zamjenice (*posvojne, povratne, pokazne, odnosne, upitne* i *neodređene*) tvore opet *drugu tipološku grupu* koja se razlikuje u ovim jezicima po markiranju u nominativu singulara i po deklinaciji (u njemačkome jeziku imaju markiranje kao određeni ili neodređeni član, rijetko pridjevski ili imenski), a tako se u njih određuje deklinacija, dok u hrvatskome jeziku zamjenice imaju normalno zamjениčko markiranje i vlastitu zamjениčku deklinaciju.

### 3. Pridjevi i njihove diferencije

U sustavima pridjeva u njemačkome i hrvatskome jeziku nalazimo više razlika, i to: 1. u načinu primjenjivanja – u hrvatskome jeziku pridjev u funkciji rečenice ima *tri roda*, a u njemačkome rod je neutralan; 2. u klasifikaciji – u hrvatskome jeziku postoje posvojni pridjevi koji su izvedeni od imenica, a njemačkome su nepoznati; 3. u markiranju pridjeva u nominativu singulara (u njemačkome jeziku *trostruko* je markiranje, a u hrvatskome *dvostruko*); 4. u njemačkom se razlikuju *tri* deklinacije pridjeva, a u hrvatskome *dvije*; 5. u ovim jezicima susrećemo razlike pri stupnjevanju pridjeva: a) u njemačkome jeziku imaju *prijeglas*, a u hrvatskome *promjena glasova*; b) u obama jezicima postoje *nepravilnosti*; 6. tvorba složenica znatno je razvijena u njemačkome negoli u hrvatskome jeziku.

Većina se pridjeva u njemačkome i hrvatskome jeziku ne primjenjuje samo atributivno nego također kao rečenični dio, tj. kao pridjevska dopuna ili kao rečenična izjava. Pridjevi koji se rabe u rečeničnoj funkciji u njemačkome jeziku nemaju razlike u rodu (Sie ist *nett*/Ona je pristojna), ali u hrvatskome imaju normalno tri roda (Mara je *bolesna*/Mara ist *krank*; Dijete je *bolesno*/Das Kind ist *krank*). Isti je slučaj i s

pridjevima koji se rabe kao rečenična izjava (u njemačkome jeziku rod je opet neutralan), ali u hrvatskome ne (Ona je *došla bolesna* kući/Sie kam krank nach Hause; On je *došao bolestan* kući/Er ist krank nach Hause gekommen).

U hrvatskome jeziku ima posvojnih pridjeva koji su njemačkomu jeziku nepoznati. Izvode se od imenica pomoću derivacijskoga morfema *-ov-ø* u muškome i srednjem rodu i *-in* u ženskome rodu. Oni također imaju sva obilježja kao i drugi pridjevi (*brat+ov* => bratov/\*des Bruders; *sestra+in* = sestrin/\*der Schwester). U njemačkome jeziku opisuju se genitivom (*Bratov šešir je nov*/Der Hut des Bruders ist neu; *Sestrine cipele su skupe*/Die Schuhe der Schwester sind teuer).

Markiranje drugih pridjeva različito je u ovim dvama jezicima. U njemačkome jeziku postoje tri mogućnosti markiranja pridjeva u nominativu singulara: a) pomoću završnih morfema *-er, -e, -es* (gut-er, gut-e, gut-es); b) pomoću određenoga člana ispred pridjeva (*der nette, die nette, das nette*); c) pomoću neodređenoga člana ili njemu slične riječi (*mein-ø, kein-ø*). U hrvatskome jeziku dvije su mogućnosti markiranja pridjeva u nominativu singulara: a) pomoću nultoga morfema *-ø, i -a, -o* (*siv-ø, siv-a, siv-o*/grau); b) pomoću zadnjega morfema *-i, -a, -o* (*siv-i, siv-a, siv-o*/der graue). Razlika u markiranju u ovim dvama jezicima jest u tome što markirani pridjev u njemačkome jeziku određuje kao i član *rod, broj* i *padež* imenice, a u hrvatskome jeziku imenica određuje pridjevu *rod, broj* i *padež* i tako se s njim slaže.

Pridjevske deklinacije u obama jezicima klasificiraju se u *nominativu singulara*, i to prema paradigmatskim indikatorima. Tako u njemačkome jeziku razlikujemo tri deklinacije: *jaku, slabu* i *mješovitu*. Pridjev ima *jaku* deklinaciju ako stoji bez člana i ako u genitivu singulara ima nastavak *-en* (nom. sg. = *heiß-er* Tee/vrući čaj; *klein-es* Kind/malo dijete; gen. sg. *heiß-en* Tees; *klein-en* Kindes). Nastavci su slični određenomu članu u imenica. *Slabu* deklinaciju ima pridjev ako stoji iza određenoga člana (*der heisse* Tee; *das kleine* Kind) i ima nominalne nastavke. I *mješovitu* deklinaciju ima pridjev ako stoji iza neodređenoga člana ili njemu slične riječi (*mein guter* Freund/moj dobar prijatelj, *meine gute* Lehrerin/moja dobra učiteljica; *mein gutes* Kind/moje dobro dijete). Ova deklinacija

ima nastavke određenoga člana ondje gdje slaba ima -e, -en. Tvorba plurala u načelu je ista u svih deklinacija i u rodu je neutralna.

U hrvatskome jeziku dekliniraju se atributno uporabljeni pridjevi po neodređenoj ili određenoj pridjevskoj deklinaciji. Deklinacija neodređenih pridjeva slični imenici koju pobliže označavaju te oblici muškoga i srednjega roda slične oblicima klase -a, a oblici ženskoga roda klasi -e (nom. sg. *mlad-ø* čovjek/junger Mann, *mlad-a žena*/junge Frau, *mlad-o* dijete/junges Kind; gen, sg. *mlad-a* čovjeka). Deklinacija određenoga pridjeva slični zamjениčkoj deklinaciji (nom. sg.= *mlad-i* čovjek, *mlad-a* žena, *mlad-o* dijete; gen sg. *mlad-oga* čovjeka). U pluralu su određene i neodređene deklinacije iste (*mlad-i* ljudi, *mlad-e* žene, *mlad-a* djeca). Mnogi pridjevi mogu stajati u određenome i neodređenome obliku (Kupio sam *smeđ* i *siv* šešir/Ich habe einen braunen und einen grauen Hut gekauft = *neodređeni oblik*; *Smeđi* sam izgubio, *sivi* još nosim/Den braunen habe ich verloren, den grauen trage ich noch = *određeni oblik*). Određena se deklinacija više rabi (*Mali mladić* čita knjigu/Der kleine Junge liest das Buch).

Postoje razlike i u stupnjevanju pridjeva. U njemačkome jeziku komparativ se tvori s -er (*klein-er*), a superlativ s derivacijskim morfemom -st ili -est ispred -d ili t, kao i iza -haft (*klein-ste*, *rund-est-e*, *stand-haft-est-e*). U njemačkom je jeziku mnogo pridjeva koji imaju prijeglas (alt, *ält-er*, *ält-est-e*) i čak nekoliko pridjeva koji se mogu rabiti s prijeglasom ili bez njega (gesund, *gesünd-er* = *gesunder*; *gesund-est-e*). U hrvatskome jeziku komparativ se oblikuje s nastavcima -i, -iji, -ši (*vruć-i*/heisser, *sjajn-iji*/glänzender, *ljep-ši*/schöner). U nekih pridjeva djelomice dolazi do promjene konsonanata (žut/gelb = *žuć-i*/gelber). Superlativ se oblikuje od komparativa tako što se ispred komparativa doda prefiks *naj* (*naj-vrući*/heißeste). Ako superlativni prefiks *naj* stoji s riječi koja počinje s *j*, ostaju oba *j* (*najjači*/stärkste).

Oba jezika imaju složenice (*taubstumm*/gluhonijem; *scharfsinnig*/oštrouman). U njemačkome jeziku druga konstituenta (riječ) većinom je pridjev, a prva pridjev, imenica ili glagol: (*tiefnass*/duboko moker, *bildschön*/lijep kao slika, *waschecht*/pravo za pranje) itd. Složenice pridjeva, kao i imenice, u njemačkome jeziku imaju više elemenata (spojnika)

između riječi *-e, -s, -es, -n, -en* (tag-e-lang/danima, krieg-s-müde/ratno umoran, brille-n-ähnlich/sličan naočalama, bär-en-stark/jak kao medvjed). U hrvatskome jeziku složenice dolaze rijetko (*gluh-o-nijem/taubstumm/*, *bijel-o-žut/weissgelb*). Kao spojnik riječi služi *o* ili rijetko *i* (*brz-o-nog/schnellfüßig*, *svrs-i-shodan/zweckentsprechend*).

Na kraju ove analitičke usporedbe pridjeva dvaju jezika može se zaključiti sljedeće: u hrvatskome jeziku u pridjeva i u rečeničnoj funkciji razlikuju se tri roda, a u njemačkome jeziku rod je neutralan; u hrvatskome postoje posvojni pridjevi izvedeni od imenica i imaju obilježja kao i drugi pridjevi, a oni se u njemačkome mogu opisati genitivom; u obama jezicima ima više markiranja u nominativu singulara, a time i više deklinacija (u njemačkome jeziku tri, a u hrvatskome dvije deklinacije) koje se u pluralu u obama jezicima reduciraju u jednu deklinaciju. Pri komparaciji pridjeva pokazuju se razlike u ovim dvama jezicima (u njemačkome jeziku prijeglasu, a u hrvatskome glasovne promjene). U obama jezicima mogu deklinirati oblici komparativa i superlativa (u hrvatskome samo po određenoj pridjevskoj deklinaciji). U obama jezicima postoje složenice; u njemačkom su vrlo dobro razvijene, isto tako i elementi kao spojnici riječi, dok se u hrvatskome jeziku pridjevske složenice rijetko rabe.

#### 4. Glagoli i njihove diferencije

U strukturi glagolskih sustava u njemačkome i hrvatskome jeziku mnoge su razlike, i to: 1. u njemačkome postoje jaki glagoli koji nemaju nešto odgovarajuće u hrvatskome jeziku; 2. modalni se glagoli razlikuju u ovim jezicima u primjeni i u tvorbi oblika; 3. u njemačkome jeziku ima glagola koji se rastavljaju, što u hrvatskome jeziku ne postoji; 4. reflektivni glagoli imaju razlike u uporabi povratne zamjenice *se* te u njihovoj klasifikaciji; 5. pomoćni glagoli nisu jednaki u ovim jezicima; 6. valencija glagola često je različita u navedenim jezicima; 7. u hrvatskome jeziku postoji glagolski aspekt *imperfektivni* i *perfektivni* koji je njemačkom jeziku nepoznat; 8. za razliku od njemačkoga, u hrvatskome jeziku postoji *aorist*; 9. mnogo je konjugacijskih razlika između ovih

jezika; 10. u hrvatskome jeziku uopće ne postoje konjunktivi (umjesto njih rabe se *kondicional I.* i *kondicional II.*); 11. postoje razlike u tvorbi i uporabi pasiva.

U njemačkome jeziku postoje *jaki*, *slabi* i *nepravilni* glagoli. Jaki glagoli razlikuju preterit i particip II. od prezenta po promjeni osnovnoga vokala (*lesen, las, gelesen*/čitati; *sprechen, sprach, gesprochen*/govoriti). Slabi glagoli razlikuju se u preteritu i participu II. od prezenta po *t* (*machen, mach-t-e, gemach-t*/činiti). Osnove na *-t* i *-d* još imaju pomoćno *-e* (du *red-e-st*, er *red-e-t*, *gered-e-t*/glasno pričati).

U *nepravilne* se glagole ubrajaju: a) glagoli koji se djelomice mijenjaju kao jaki, a djelomice kao slabi (*brennen, brannte, gebrannt*/gorjeti, *rennen, rannte, gerannt*/trčati; b) određeni broj glagola koji imaju jake, a djelomično slabe oblike (*mahlen, mahlte, gemahlen*/mljeti; *salzen, salzte, gesalzen*/soliti; c) neki glagoli koji imaju jake i slabe oblike, ali različito značenje (*backen, backte, gebackt*/ukrućivati, lijepiti = Der Schnee *backte* an den Stiefeln/Snijeg se lijepio na čizmama; *backen, buck, gebacken*/peći = Die Tante hat einen Kuchen *gebacken*/Tetka je pekla kolač.).

U hrvatskome jeziku nema jakih glagola, ali ima više glagolskih klasa i nepravilnih glagola čija klasifikacija slijedi po osnovama glagola. Tako se razlikuju tri velike glagolske klase: 1. *-im* glagoli (*sjed-im/ich sitze, rad-im/ich arbeite*) 2. *-am* glagoli (*čit-am/ich lese, pit-am/ich frage*); 3. *-jem* glagoli (*kupu-jem/ich kaufe, pi-jem/ich trinke*). Ove tri vrste razlikuju se na osnovi dvaju prezentskih oblika: *prvoga lica singulara i trećega lica plurala*.

Nepravilni su glagoli *biti/sein* = ja *jesam*, ja *sam/ich bin, htjeti/wollen* = ja *hoću*, ja *ću/ich will; ići/gehen* = ja *idem/ich gehe*. Enklitički oblici od *biti* i *htjeti* primjenjuju se kao pomoćni glagoli za tvorbu perfekta i futura.

Modalni glagoli (*dürfen/smjeti, können/moći* itd.) razlikuju se u oblikovanju 1. i 3. lica singulara prezenta; u njemačkome jeziku 1. i 3. lice nema nastavaka (ich *darf*/ja smijem, ich *kann*/ja mogu). Uporaba glagola *können/moći* ponekad je u hrvatskome jeziku različita (*znam* njemački/ich *weiß* deutsch; pravilno se kaže: Ich *kann* deutsch). U njemačkome

jeziku modalni glagoli rabe se bez *zu*, a isto tako i drugi glagoli ako su u uporabi s modalnim glagolom (Wir hatten fliehen *müssen*/Morali smo bježati; Sie wollte *abreisen*/Ona je htjela otputovati). Ali glagol *brauchen*/trebati u njemačkome jeziku uvijek stoji sa *zu* (Er hätte sich nicht so *zu beeilen brauchen*/On nije trebao toliko žuriti). Modalni glagoli u hrvatskom se jeziku mogu rabiti i bezlično (*Time se hoće reći.../Damit will gesagt werden...*), a obično se povezuju s infinitivom (*Moram čitati/Ich muss lesen*).

Glagoli koji se rastavljaju u nekim oblicima imaju naglašeni prefiks (aufstehen/ustati = ich *stehe auf*/ustajem; abfahren/otputovati = sie *fahren ab*/otputovali su). Ovakvi glagoli ne postoje u hrvatskome jeziku.

Povratni glagoli u obama jezicima imaju u neodređenome obliku posvojno-povratnu zamjenicu *se/sich*, a ona se u 1. i 2. licu singulara i plurala u njemačkome jeziku zamjenjuje zamjenicom koja je identična osobnoj zamjenici (ich freue *mich*/radujem se, wir freuen *uns*/radujemo se), a u 3. licu *sich/se* rabi se kao i u hrvatskome jeziku (*sie freut sich*/ona se raduje). U hrvatskome jeziku rabi se enklitički i nepromijenjeni oblik povratne zamjenice *se* u svim licima (*radujem se*/ich freue mich, *radujete se*/ihr freut euch). Povratni se glagoli u ovim jezicima često razlikuju (*spielen* = igrati se; *smijati se* = *lachen*).

Pomoćni se glagoli razlikuju. U njemačkome jeziku pomoćni su glagoli *haben*/imati, *sein*/biti i *werden*/postati. *Haben* i *sein* rabe se za tvorbu perfekta, *sein* i *werden* za tvorbu pasiva. *Werden* još služi i za tvorbu futura. U hrvatskome jeziku pomoćni su glagoli *biti* i *htjeti*. Enklitički oblici od *biti* primjenjuju se za tvorbu perfekta, pasiva, a od *htjeti* za tvorbu futura.

Svaki glagol u hrvatskome i njemačkome jeziku redovito se povezuje s određenim dopunama i ima specifičnu valenciju. To su u obama jezicima glagoli s akuzativom (*tragen/nositi*), s genitivom (*gedenken/sjećati se*), s dativom (*helfen/pomoći*). U hrvatskome jeziku ima još dodatnih glagola s instrumentalom (*obilovati s/reich sein an*). Valencija glagola također ne odgovara (*folgen*, dativ = *slijediti*, akuzativ).

Između hrvatskoga i njemačkoga jezika postoji velika razlika kada je riječ o *glagolskome aspektu*. Kao gramatička kategorija aspekt je

uglavnom vezan za slavenske jezike i hrvatski ga jezik poznaje kao binarnu morfološku kategoriju glagola s bogatim i izrađenim sustavom morfološkoga izraznog sredstva; u načelu u svakoga hrvatskoga glagola postoji *imperfektivni – perfektivni* oblik. Ovdje je riječ o parovima sličnih glagola po značenju od kojih je jedan *perfektivni*, a drugi *imperfektivni*. Njemački jezik ne poznaje ovu kategoriju, ali se u njemu ovi aspektno različiti glagolski parovi mogu izraziti prefiksima (letjeti/fliegen = imperfektivni glagol; *poletjeti/auffliegen* = perfektivni glagol).

Postoji više razlika pri tvorbi oblika u hrvatskome i njemačkome jeziku. Prvo, u njemačkome jeziku u svih jakih glagola u prezentu postoji promjena vokala (ich *spreche*, du *sprichst*/govorim, govoriš) ili prijeglas (ich *fahre*, du *fährst*/vozim, voziš), a u hrvatskome jeziku mnogi glagoli imaju palatalizaciju koja pogađa sva lica osim 3. lica plurala (peći/braten = *pečem*, peku) i jotovanje (pisati/schreiben = *pišem*, *pišu*). Drugo, pri tvorbi preterita u njemačkome jeziku u jakim se glagolima događa promjena vokala, a u 1. i 3. licu singulara nemaju nastavka (lesen/čitati = ich *las*, er *las*). U hrvatskome jeziku imperfekt se tvori samo od trajnih glagola, a ima značenje *prošlo + trajno* (on *pisaše*/er *schrieb*). Aorist se tvori na isti način kao i imperfekt, ali samo od *trenutnih* glagola (*ustadoh*/ich *stand auf*). Treće, pri tvorbi perfekta i pluskvamperfekta u njemačkom se jeziku obligatno rabe dva pomoćna glagola: *haben* u prijelaznih, povratnih i modalnih glagola (*Ich habe ein Buch gelesen*./Čitao sam knjigu; *Er hat sich rasiert*/Brijao se; *Sie hat es gewusst*/Ona je to znala) i *sein* u glagola kretanja i neprijelaznih glagola (*Er ist gekommen*/On je došao; *Wir waren zu Hause geblieben*/Bili smo ostali kod kuće.). Četvrto, u njemačkome jeziku futur se tvori s *werden* (*Ich werde lesen*/Ja ću čitati; *Er wird gekauft haben*/Bit će da je kupio), a u hrvatskome sa skraćenim oblicima *htjeti* (*Ja ću pisati*/Ich *werde schreiben*; *Ja budem pisao*/Ich *werde geschrieben haben*). Peto, u njemačkome jeziku razlikuju se dvije grupe konjunktiva: *konjunktiv I.* i *konjunktiv II.*, koji u hrvatskome jeziku uopće ne postoje. U prvu grupu (konjunktiv I.) pripadaju *konjunktiv prezenta* (er *schreibe*/on *piše*), *konjunktiv perfekta* (er *habe geschrieben*/on je pisao) i *konjunktiv futura I. i II.* (Er *wede lesen*/On će čitati; Er *wede gelesen haben*/Bit će da je čitao). Rabi se: a) za opisivanje *imperativa*



(*Der junge Mann lebe wohl!*/Neka dobro živi mladi čovjek!); b) u mnogim *koncesivnim* rečenicama (*Wer es auch sei, er soll eintreten*/Tko god je, treba ući); c) u rečenicama *želje koja je ispunjiva* (*Sie gab ihm einen Ring, damit er sie nicht vergesse*/Ona mu je dala prsten, da ju ne zaboravi); d) u *neupravnome* govoru (*Er behauptet, er habe nichts gehört*/On tvrdi da nije ništa čuo).

U drugu grupu (konjunktiv II.) pripadaju konjunktiv *preterita* (*Er schriebe*/On pisaše.), konjunktiv *pluskvamperfekta* (*Er hätte geschrieben*/Bio je pisao), *kondicional I.* (*Er würde lesen*/On bi čitao) i *kondicional II.* (*Er würde geschrieben haben*/Bio bi pisao). Rabi se: a) u rečenicama *želje koja nije ispunjiva* (*Hätte ich diesen Fehler nicht gemacht!*/Da nisam učinio ovu pogrešku!); b) u *komparativnim* rečenicama s *als ob, als wenn* (*Sie tat, als ob/als wenn sie ihn nicht sähe [gesehen hätte]*/Ona se pravila kao da ga ne vidi.); c) u *irealnim* rečenicama (*Hätte ich Zeit gehabt, wäre ich gekommen*/Da sam imao vremena, došao bih). Umjesto konjunktiva u hrvatskom se rabi kondicional I. i kondicional II. (*Čitao bih*/Ich würde lesen; *Bio bih čitao*/Ich würde gelesen haben). Ova pojava često vodi do zamjene *wäre* i *würde*.

U njemačkome jeziku vrlo su dobro razvijeni glagoli za tvorbu pasiva te su tako moguće i mnogobrojne pasivne konstrukcije (*aktiv*: *Der Arzt untersucht den Kranken*/Liječnik pregleda bolesnika; *Der Kranke wird vom Arzt untersucht*/Bolesnik se pregleda od liječnika = *pasiv*). Ova rečenica ima subjekt, a moguće su konstrukcije i bez subjekta (*aktiv*: *Man arbeitet sonntags nicht*/Ne radi se nedjeljom; *pasiv*: *Es wird sonntags nicht gearbeitet* = isto značenje). Nadalje, pasiv s *modalnim* glagolom (*Der Verletzte muss sofort operiert werden*/Ranjenik se mora odmah operirati) i u *infinitivnoj* konstrukciji (*Ich fürchte, bald entlassen zu werden*/Bojim se da ću uskoro biti otpušten). U hrvatskome jeziku ne postoje pasivne konstrukcije kao u njemačkome jeziku, nego se pasiv najčešće opisuje refleksivnom zamjenicom *se* (*Stroj se popravljia*/Die Maschine wird repariert).

Glagolske su složenice znatno rjeđe i u njemačkome jeziku negoli imeničke i pridjevske. U njemačkome jeziku prva konstituenta određuje drugu, a prva je riječ obično imenica ili pridjev (*probelaufen*/probno

trčati, *schritthalten*/držati korak, *blossstellen*/raskrinkati, *leichtfallen*/lako pasti). U hrvatskome jeziku često je riječ o nekoj vrsti zbližavanja jednoga i drugoga (*dangubiti*/müsig sein, *zlopatiti*/notleiden).

U njemačkome jeziku postoje jaki glagoli i mnogo nepravilnih glagola, a u hrvatskome više klasa glagola. U modalnih glagola postoje neke razlike u primjeni: u njemačkome jeziku se kaže *Ich kann deutsch* (znam njemački), a ne *Ich weiss deutsch*; *brauchen* se rabi u značenju *trebati*/sollen i sa *zu*; modalni se glagoli u hrvatskome mogu rabiti bezlično; tvorba oblika u singularu i pluralu u modalnih je glagola različita. U njemačkome jeziku postoje glagoli koji se rastavljaju u nekim oblicima, a u hrvatskom su u tome slučaju dva glagola u uporabi. Refleksivni glagoli u hrvatskome jeziku rabe za sva lica povratnu zamjenicu *se*, a u njemačkome samo u 3. licu.

Povratni glagoli često su različiti. Pomoćni su glagoli u njemačkome jeziku: *haben*, *sein* i *werden*, a u hrvatskome *biti* i *htjeti*. Valencija glagola često se ne slaže u ovim jezicima (u hrvatskome ima još lokativ i instrumental). U hrvatskome jeziku postoji *imperfektivni* i *perfektivni* aspekt glagola koji je njemačkomu jeziku nepoznat.

Vremena se često različito tvore. U hrvatskome jeziku postoji aorist koji se tvori od trenutnih glagola. U njemačkome jeziku postoje dvije grupe konjunktiva koje se u hrvatskome zamjenjuju kondicionalom I. i II. Glagoli pasiva i pasivne konstrukcije dobro su razvijene u njemačkome jeziku, a u hrvatskome su pasivne rečenice moguće samo sa *se*. Složenice su slabo razvijene u obama jezicima, iako u njemačkome bolje negoli u hrvatskome.

## Literatura

- ADMONI, V. G., *Der deutsche Sprachbau*, Beck, München, 1982.
- ALTMANN, H. – KEMMERLING, S., *Wortbildung fürs Examen*, Vandenhoeck, Göttingen. 2005.
- ANIĆ, V. – SILIĆ, J., *Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Sveučilišna naklada, Liber, Zagreb, 1987.

- 
- BARIĆ, E. – ZNIKA, M., *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
  - BERGMANN, R. – PAULY, P., *Neuhochdeutsch: Arbeitsbuch zur Grammatik der deutschen Gegenwartssprache*, Vandenhoeck & Ruprecht, 1992.
  - BÜNTING, K. D., *Einführung in die Linguistik*, Beltz Athenäum, Weinheim, 1996.
  - DONALIES, E., *Basiswissen Deutsche Wortbildung*, Franke, Tübingen – Basel, 2007.
  - DÜRSCHIED, CH., *Einführung in die Schriftlinguistik*, Vandenhoeck, Göttingen, 2006.
  - EISENBERG, P., *Grundriss der deutschen Grammatik, Das Wort*, Metzler, Stuttgart, Weimar, 2006.
  - ENGEL, U., *Deutsche Grammatik*, Groos, Heidelberg, 1996.
  - HELBIG, G. – BUSCHA, J., *Leitfaden der deutschen Grammatik*, Langenscheidt, Berlin – Leipzig – München, 2001.
  - PONGO, S., *Einführung in die deutsche Morphologie*, Universita Konštantina Filozofa, Nitra, 2006.
  - PRANJKOVIĆ, I. – SILIĆ, J., *Gramatika hrvatskog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.
  - RAGUŽ, S., *Praktična gramatika*, Medicinska naklada, Zagreb, 1997.
  - RÖMER, CH., *Morphologie der deutschen Sprache*, Francke, Tübingen – Basel, 2006.
  - TEŽAK, S. – BABIĆ, S., *Gramatika hrvatskog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 2003.
  - SOMMERFELDT, K. E. – STARKE, G., *Einführung in die Grammatik der deutschen Gegenwartssprache*, Niemeyer, Tübingen, 1999.